

Wstęp

Porównano struktury terytorialne dla obu krajów. Przeprowadzono je wykorzystując podziały terytorialne obu krajów na składowe podziały. Regionami określonymi w nomenklaturze Unii Europejskiej (UE) przez jednostki statystyki terytorialnej NUTS-2, są województwa w Polsce i obwody w Ukrainie¹. Porównanie struktur terytorialnych w obu krajach posłużyło do poznania dwu aspektów. Pierwszy z nich, to porównanie ze sobą trzech poziomów podziałów terytorialnych. Drugi z tych aspektów dotyczy przeprowadzenia analizy porównawczej zróżnicowań regionalnych dla podstawowych kategorii ekonomicznych, związanych z dochodem narodowym² i z pracą. Pozwala to ocenić, na ile struktury te są ze sobą kompatybilne³, czyli podobne. Występowanie podobieństwa struktur terytorialnych oznacza również występowanie kompatybilności w obu gospodarkach narodowych.

W opracowaniu przedstawiono wyniki porównania dotyczące trzech zagadnień. Pierwsze z nich to porównanie struktur terytorialnych dla trzech poziomów tych struktur. Są to województwa / obwody, powiaty / rejony i gminy / rady. Trójpoziomowość struktury terytorialnej jest w obu krajach utrwaloną cechą. Drugie porównanie dotyczy zróżnicowań regionalnych dla podstawowych wskaźników, odniesionych do województw / obwodów. Porównanie tych zróżnicowań regionalnych stanowi istotę prowadzonej analizy. Trzecie porównanie dotyczy oceny struktur terytorialnych obu krajów. Aby takie porównanie przeprowadzić, skonstruowano narzędzie porównawcze. Porównywanie ze sobą struktur terytorialnych w różnych krajach jest celowe, ze względu na narastający stopień kompatybilności między gospodarkami narodowymi.

Porównanie podziałów terytorialnych na poziomy

Porównanie ze sobą zróżnicowań terytorialnych wymaga porównania ze sobą wielopoziomowości struktur terytorialnych⁴. Struktury terytorialne obu krajów są ze sobą porównywalne. Porównywalność wynika z tego, że w obu krajach występuje trójstopniowy podział terytorialny. Trójstopniowość podziału terytorialnego świadczy o ogólnym podobieństwie obu struktur terytorialnych. W trójstopniowym podziale struktury terytorialnej występuje też duży stopień podobieństwa ilościowego. W tabeli 1 przedstawiono podstawowe dane o średnich wielkościach dla trzech poziomów podziałów

---

¹ Nazwa „województwa” w Polsce jest nazwą historyczną. Nazwa „obwody” na Ukrainie jest nazwą „przywleczoną” za czasów poprzedniego ustroju. Ma jedynie znaczenie geometryczne.

² Mierzone wielkościami wytworzonego i wykorzystanego Produktu Krajowego Brutto (PKB) przypadającego na 1 mieszkańca, liczone porównywalną siłą nabywczą pieniądza krajowego.

³ Kompatybilność (ang. compatibility), to podobieństwo, czyli zgodność badanych zjawisk.

⁴ Kategoria „struktura terytorialna” jest kategorią, którą można określić wielorako. Pierwszy sposób, to określenie jej z użyciem danych odniesionych do podziału terytorialnego. Drugi sposób, to określenie struktury z użyciem elementów fizycznych. Wtedy strukturę taką nazywamy strukturą przestrzenną.

terytorialnych w obu krajach. W Polsce mamy 16 województw o średniej powierzchni wynoszącej 19,5 tys. km². Średnie zaludnienie województwa wynosi po 2385,5 tys. osób. Powiaty, wliczając do nich również miasta na prawach powiatu, czyli powiaty grodzkie, posiadają średnią powierzchnię 825,1 km². Zamieszkuje w powiecie średnio po 100,7 tys. osób. Natomiast gminy, wliczając do nich gminy miejskie i miasta grodzkie, posiadają przeciętną powierzchnię 123 km² i zamieszkuje w nich średnio 15 tys. osób. W Ukrainie obwody (wliczając do nich dwa miasta wydzielone i z uwzględnieniem republiki autonomicznej) posiadają przeciętną powierzchnię wynoszącą 24,1 tys. km². Średnie zaludnienie obwodów wynosi po 1845,7 tys. osób. Przeciętny rejon, wliczając do nich również rejony miejskie, ma powierzchnię 1231,6 km² i zamieszkuje w nim średnio po 94,2 tys. osób. Natomiast przeciętna powierzchnia rady wynosi 20,2 km² i zamieszkuje w niej średnio po 1,5 tys. osób.

Tabela 1. Średnie wielkości dla trzech poziomów podziałów terytorialnych Polski i Ukrainy (2009 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Ukraina	
		powierzchnia w tys. km ²	ludność w tys. osób	powierzchnia w tys. km ²	ludność w tys. osób
1	Poziom regionalny (województwo lub obwód)	19,5	2385,5	24,1	1845,7
2	Poziom lokalny (powiat lub rejon)	825,1	100,7	1231,6	94,2
3	Poziom miejscowy (gmina lub rada)	123	15,0	20,2	1,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) Polska i Państwowego Komitetu Statystyki (PKS) Ukraina

Z porównania poziomów struktury terytorialnej obu krajów wynika, że występuje duże podobieństwo tychże struktur. Jedynie sposób tworzenia nazewnictwa w obu strukturach jest odmienny⁵. W tabeli 2 przedstawiono porównanie ilościowe poziomów terytorialnych w obu krajach: wojewódzkiego / obwodowego, powiatowego / rejonowego i gminnego / rady.

⁵ W okresie wspólnej historii Polski i Ukrainy, województwami „ukrainnymi” Rzeczypospolitej, czyli województwami ruskimi, były następujące województwa: braclawskie, czernichowskie, kijowskie, podolskie, ruskie i wołyńskie. Ponadto zakładano powołanie nowego województwa zaporozkiego wraz z włączeniem do tego województwa Siczy Zaporozkiej. Pierwszy rozbiór Ukrainy i włączenie jej prawobrzeżnej części Dniepru do Rosji carskiej (lata 70. XVII wieku), rozpoczęło proces niweczenia wspólnego państwa.

Wnioski z porównania trzech poziomów terytorialnych Polski i Ukrainy są następujące. Na poziomie regionalnym, powierzchnia obwodów w Ukrainie jest większa od powierzchni województw w Polsce o 24%. Natomiast w Polsce jest większe zaludnienie województw niż zaludnienie obwodów na Ukrainie o 29%. Na poziomie lokalnym, powierzchnia rejonów w Ukrainie jest większa od powierzchni powiatów w Polsce o 49%. Natomiast zaludnienie powiatów w Polsce jest większe od zaludnienia rejonów w Ukrainie o 7%. Dla poziomu miejscowego, gminy w Polsce, co do zasady, znacznie różnią się od rad na Ukrainie. Są 6-krotnie większe i 10-krotnie ludniejsze. Na poziomie gmin w Polsce nastąpiła znaczna koncentracja, zarówno powierzchni, jak i ludności. W Ukrainie na tym poziomie zachowany został podział na drobne jednostki terytorialne z czasów sowieckich.

Tabela 2. Porównanie ilościowe trzech poziomów terytorialnych Polski i Ukrainy

Lp.	Wyszczególnienie	Polska	Ukraina
1	Poziom regionalny (województwa i obwody)	16 województw, 18 miast wojewódzkich	24 obwodów, 1 republika autonomiczna, 2 miasta wydzielone
2	Poziom lokalny (powiaty i rejon)	314 powiatów, 65 miast grodzkich na prawach powiatów	490 rejonów, w tym 79 miast o statusie republikańskim i obwodowym
3	Poziom miejscowy (gminy i rady)	306 gmin miejskich, 591 gmin miejsko-wiejskich, 1581 gmin wiejskich	459 rad miejskich, 886 rad osiedli miejskich, 28490 rad wiejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i PKS

W dalszym ciągu analizy porównawczej struktur terytorialnych, uwaga została skoncentrowana na podziale o znaczeniu regionalnym. Stąd porównanie zróżnicowań regionalnych występujących w obu krajach przeprowadzono z użyciem podziału na województwa w Polsce i na obwody w Ukrainie.

Zróżnicowania regionalne w obu krajach

Podstawą do porównania zróżnicowań regionalnych były dane wyjściowe dotyczące województw i obwodów, takie jak powierzchnia i ludność. Dane wyjściowe dotyczą wskaźnika poziomu urbanizacji w %, wskaźnika zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców, wskaźnika udziału w eksporcie ogółem dla kraju w % oraz wskaźnika zróżnicowania wielkości

PKB / 1 mieszkańca dotyczącego zarówno PKB wytworzonego, jak i PKB wykorzystanego.

Aby porównać ze sobą zróżnicowania regionalne, starano się sporządzić syntetyczne miary zróżnicowań wskaźników. Miary zróżnicowań obejmują urbanizację, przedsiębiorczość, eksport, PKB wytworzony i PKB wykorzystany. Dotyczą one 16 województw w Polsce i 25 obwodów (w tym wliczonych do obwodów dwu miast wydzielonych) w Ukrainie. Dane wyjściowe były podstawą do obliczenia miar zróżnicowań regionalnych dla Polski i dla Ukrainy. Miary zróżnicowań regionalnych przedstawiono w tabeli 3. Podane miary zróżnicowań dotyczą odniesień do średnich wielkości w każdym kraju. Podano też odchylenia od tychże średnich w postaci wielkości minimalnych i maksymalnych.

Urbanizacja. Miary zróżnicowań regionalnych urbanizacji dla obu krajów są nieco odmienne. Średni poziom urbanizacji w Ukrainie był wyższy od średniego poziomu w Polsce o 7,5%. Ten wyższy poziom urbanizacji w Ukrainie nie był następstwem normalnego procesu urbanizacji, ale był następstwem celowego niszczenia osadnictwa wiejskiego w okresie władzy sowieckiej. Jednocześnie narastało, w stosunku do średniej krajowej, regionalne zróżnicowanie urbanizacji. W Ukrainie zróżnicowanie to jest większe niż w Polsce i wynosi 78%, podczas gdy w Polsce wynosi 61%. Obecnie w Polsce są 962 miasta. Natomiast w Ukrainie jest 540 miast i 886 osiedli miejskich. Historyczny proces urbanizacji w obu krajach był do siebie zbliżony.

Tabela 3. Porównanie miar zróżnicowań regionalnych dotyczących urbanizacji, przedsiębiorczości, eksportu i PKB dla Polski i Ukrainy (2008 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Miary zróżnicowań			
		dla Polski (16 województw)		dla Ukrainy ¹⁾ (25 obwodów)	
		min.	maks.	min.	maks.
1.	Poziom urbanizacji Zróżnicowanie urbanizacji	67	128	54	132
		61%		78%	
2.	Poziom przedsiębiorczości Zróżnicowanie przedsiębiorczości	70	126	59	230
		56%		171%	
3.	Poziom eksportu (mierzony udziałem) Zróżnicowanie eksportu	0,9	29,8	0,2	21,7
		28,9%		21,5%	
4.	Poziom PKB wytworzonego na mieszkańca Zróżnicowanie PKB na mieszkańca	69	158	48	235
		89%		187%	
5.	Poziom PKB wykorzystanego na mieszkańca Zróżnicowanie PKB na mieszkańca	71	148	63	231
		77%		168%	
	Zróżnicowanie średnie dla 5 miar	62%		125%	

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i PKS.

¹⁾ Miasto Kijów włączono statystycznie do obwodu kijowskiego, a miasto Sewastopol włączono do Autonomicznej Republiki Krymu.

Przedsiębiorczość. Miary zróżnicowań regionalnych przedsiębiorczości w obu krajach są odmienne. Można je oceniać jedynie niezależnie dla każdego kraju. Odmienność ta wynika z tego, że co innego w każdym kraju uważa się za przedsiębiorstwo. Ponadto w Polsce wdrażany jest stosunek pracy nazywany „pracą na własny rachunek”, czyli samozatrudnieniem, co znacznie zwiększa liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw. Mając to na uwadze można jedynie określić, jakie jest autonomiczne, właściwe dla danego kraju, zróżnicowanie regionalne przedsiębiorczości. Dla Polski wynosi ono 56%. Dla Ukrainy wynosi aż 171%.

Eksport. Miary zróżnicowań regionalnych eksportu w obu krajach są do siebie zbliżone i występuje w obu krajach duże ich regionalne zróżnicowanie. Zróżnicowanie te jest spowodowane z jednej strony koncentracją w obu krajach produkcji eksportowej w wybranych regionach. Z drugiej strony tak duże zróżnicowanie jest spowodowane deformacją statystyczną, wynikającą z liczenia wartości eksportu wg siedziby eksportera. Miary tychże zróżnicowań wynoszą: w Polsce 289% a w Ukrainie 215%, co oznacza, że w Polsce zróżnicowanie regionalne eksportu jest większe niż w Ukrainie o około 7,4%. W Polsce udział 5 województw (na 16) w eksporcie ogółem, wyniósł 72%. Natomiast w Ukrainie udział 5 obwodów (na 25) w eksporcie ogółem, wyniósł 71%.

PKB wytworzony. Miary zróżnicowań regionalnych PKB wytworzonego /1 mieszkańca w obu krajach są odmienne. W Polsce różnica między wielkościami min. i maks. wynosi 89%. Natomiast w Ukrainie różnica ta wynosi 187%. Ta odmienność zróżnicowania wynika z odmiennego przebiegu procesu transformacji gospodarki w każdym z krajów. W Polsce proces transformacji gospodarki od 1990 r. przebiegał w taki sposób, że załamanie wzrostu gospodarczego wystąpiło jedynie w pierwszym roku dekady lat 90. Natomiast w Ukrainie załamanie to trwało całą dekadę lat 90. Załamanie wzrostu gospodarczego w Ukrainie dotknęło szczególnie regiony uboższe. Spowodowało to znaczne narastanie zróżnicowań regionalnych w kraju. W Polsce, różnice regionalne w wielkości wytworzonego PKB/1 mieszkańca wynoszą jak 1:2,3. Natomiast w Ukrainie różnice regionalne wynoszą jak 1:5.

PKB wykorzystany. Miary zróżnicowań regionalnych PKB wykorzystanego na 1 mieszkańca w obu krajach różnią się nieco od miar zróżnicowań PKB wytworzonego i są mniejsze. Wynika to z wtórnego podziału PKB. W obu krajach ma miejsce wysoki poziom tego wtórnego podziału poprzez budżet. Udział budżetu w PKB w Polsce wynosi około 45%, zaś w Ukrainie około 40%. W rezultacie wtórnego podziału PKB wytworzonego, zróżnicowania regionalne PKB wykorzystanego⁶ są następujące: dla Polski wynoszą jak 1:2,1; dla Ukrainy oszacowano te zróżnicowania jak 1:3,4.

Miary średnie dla pięciu powyższych zróżnicowań regionalnych wynoszą 62% dla Polski i 125% dla Ukrainy. Z tego porównania wynika, że zróżnicowania dla obwodów w Ukrainie są dwukrotnie większe niż zróżnicowania dla województw w Polsce.

⁶ Liczonego jako suma inwestycji i spożycia.

Przeprowadzono próbę porównań bezwzględnych różnicowań regionalnych w obu krajach. Dokonano tego dla takich miar, które dały się porównać. Dotyczy to urbanizacji, eksportu i PKB wytworzonego. Otrzymano, że wielkości średnie PKB wytworzonego/1 mieszkańca w obu krajach (Polska i Ukraina) wynoszą w 2008 r. jak 1:0,33. Wprowadzając te średnie do miar różnicowań regionalnych otrzymano różnicowania w województwach i w obwodach. Wielkości skrajne przedstawiono w tabeli 4. Również w tej tabeli przedstawiono miary różnicowań regionalnych dla eksportu, liczone wartością udziałów, oraz urbanizacji, odniesione do średnich poziomów w obu krajach.

Tabela 4. Porównanie różnicowań regionalnych (dla województw i dla obwodów) Polski i Ukrainy (2008 r.) PL + UA = 100

Urbanizacja w %		Eksport/1 mieszkańca		Wytworzony PKB/1 mieszkańca	
Śląskie (najwyższa)	120	Mazowieckie (największy)	428	Mazowieckie (najbogatsze)	158
Podkarpackie (najniższa)	63	Lubuskie (najmniejszy)	60	Podkarpackie (najbiedniejsze)	69
Doniecki (najwyższa)	139	Doniecki (największy)	85	Kijowski (najbogatszy)	78
Zakarpcki (najniższa)	57	Czerniejowicki (najmniejszy)	4	Czerniejowicki (najbiedniejszy)	16

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i PKS

Z tego porównania wynika, że różnicowanie bezwzględne między regionem o najwyższym mierniku PKB wytworzonego/1 mieszkańca, a regionem o najniższym mierniku, wynosiło jak 10:1. Różnicowanie między dwoma najbogatszymi regionami w każdym z dwu krajów, wynosiło jak 2,1:1. Natomiast różnicowanie między dwoma najbiedniejszymi regionami w każdym z dwu krajów wynosiło jak 4,3:1.

Ocena struktur terytorialnych Polski i Ukrainy

Zróżnicowanie struktury terytorialnej w Ukrainie, jak to wynika z porównania, jest znacznie większe niż zróżnicowanie struktury terytorialnej w Polsce. Przyczyn tego zjawiska jest kilka. W Polsce występuje zjawisko, które określamy mianem policentryzmu, a do tego w wersji umiarkowanej koncentracji ludności. W Ukrainie również występuje policentryzm, ale w wersji o zwiększonej, w porównaniu z Polską, koncentracji ludności. W Polsce

występuje 5 miast o zaludnieniu większym od 500 tys. mieszkańców. W Ukrainie występuje 8 miast o tej wielkości. Ludność tych miast stanowi odpowiednio 12% i 19,5% udziału w ludności ogółem kraju. Następną przyczyną różnicującą jest dość znaczna koncentracja ludności w stolicy kraju. W Ukrainie stolica kraju liczy prawie 2,8 mln osób. Natomiast w Polsce stolica kraju liczy nieco ponad 1,6 mln osób. Większe zróżnicowanie regionalne w Ukrainie jest spowodowane np. też dużym zróżnicowaniem uprzemysłowienia. W Ukrainie uprzemysłowienie jest skoncentrowane w czterech obwodach: dniepropietrowskim, donieckim, odeskim i zaporozkim. Stopień zróżnicowania regionalnego uprzemysłowienia wywołał też skutki w zróżnicowaniu urbanizacji, w przedsiębiorczości, w eksporcie i w zróżnicowaniu obu rodzajów PKB. W Polsce uprzemysłowienie, poza jego znaczącą koncentracją w województwie śląskim, jest bardziej równomiernie rozmieszczone w pozostałych województwach.

W obu krajach struktura terytorialna jest zbyt rozdrobniona. Dotyczy to trzech poziomów tejże struktury, poziomu regionalnego, lokalnego i miejscowego. Struktura ta nie jest dostosowana do przyszłych potrzeb. Te przyszłe potrzeby wynikają z wyzwań globalizacyjnych. Potrzebna jest większa koncentracja struktur terytorialnych w obu krajach. Pomocne tu mogą być wprowadzone zróżnicowane formy podziałów terytorialnych występujące w różnych krajach. Przykładowo w Polsce na poziomie miejscowym występują cztery rodzaje gmin. Są to gminy miejskie, gminy miejsko-wiejskie i gminy wiejskie oraz czwarty rodzaj gminy w postaci gminy miejskiej będącej jednocześnie miastem-powiatem grodzkim. Na poziomie lokalnym mamy także trzy rodzaje powiatów. Są to powiaty, jako typowe w postaci zbioru różnorodnych gmin, powiaty ziemskie, w skład których wchodzi gminy wiejskie położone wokół dużego miasta, i powiaty grodzkie, czyli większe miasta będące jednocześnie gminą miejską. Dodatkowo większe miasta, jako powiaty - miasta grodzkie, posiadają podział wewnętrzny na dzielnice. Na poziomie regionalnym, jak dotychczas, podział terytorialny jest jednorodny, ale wprowadzoną jedną cechą odmienną oraz rysuje się druga cecha odmienna. Pierwszą cechą odmienną jest istnienie w dwu województwach dwóch stolic władzy wojewódzkiej. Drugą cechą odmienną jest rozważane wprowadzenie nowego rodzaju obszaru, z wyodrębnionym sposobem zarządzania. Będą to obszary metropolitalne.

Nowe rodzaje wprowadzanych podziałów terytorialnych powinny z jednej strony służyć wdrażaniu przyszłej wizji struktury przestrzennej kraju, a z drugiej strony powinny zapobiegać powstawaniu niekorzystnych zmian lub tendencji tych zmian, dotyczących zróżnicowań regionalnych. Chodzi o takie niekorzystne zmiany, które określane są jako fragmentaryzacja czy też separatyzm oraz zbytne zasklepianie się w tym, co nazywamy regionalnością lub lokalnością. Struktura terytorialna kraju powinna nosić cechy spójności. Stąd właściwie ukształtowana powinna nosić cechy struktury zróżnicowanej oraz spójnej. Stopień zróżnicowania i spójności struktur terytorialnych w obu krajach jest odmienny. Można

ocenić, czym się te dwie struktury terytorialne różnią. Każda z tych obu struktur nosi cechy niezrównoważenia⁷.

W Polsce występuje historyczny podział kraju na trzy części, nazywane częścią wschodnią, środkową i zachodnią kraju. Nie dało się, i chyba nie da się w przyszłości, dokonać wyrównania poziomów w tych trzech częściach kraju. Można jedynie zapobiegać zbyt dużemu narastaniu różnicowań między nimi. Na tenże podział kraju na osi wschód-zachód, nakłada się także podział kraju na osi północ-południe. Im bardziej na północ kraju, tym gęstość zaludnienia maleje. Wywiera to pewne skutki dla struktury terytorialnej, różnicując dodatkowo tę strukturę.

W Ukrainie również funkcjonuje podział kraju na trzy jej części: część zachodnią, część centralną i część wschodnią kraju, z dodatkowo zróżnicowaną odrębną częścią południową. Podział ten jest więc bardzo zróżnicowany. Należałoby znaleźć sposoby zapobiegające narastaniu różnic między tymi częściami kraju. Wymaga to przeprowadzenia pogłębionej analizy strukturalnej, służącej określeniu właściwych działań i wdrażania tych działań.

Drugie poruszane tu zagadnienie, to autonomizacja struktury terytorialnej i separowanie się jej poszczególnych składowych. W Polsce, w wyniku historycznego doświadczenia, nazwanego rozbiem dzielnicowym⁸, realizowana jest obecnie zasada unitaryzmu państwowego, czyli jednolitego terytorialnie państwa. Tej zasadzie są podporządkowane działania kształtujące strukturę terytorialną kraju. W Ukrainie, ze względu na jej specyficzną historię, nie da się wprowadzić w pełni zasady unitaryzmu państwowego. Stąd i struktura terytorialna kraju, muszą nosić cechy odmienne, uwzględniające częściową autonomizację.

Trzecie zagadnienie dotyczące lokalności, może być rozwiązane podobnie jak dotyczące regionalności, poprzez hierarchizację rozwiązań dotyczących struktur terytorialnych. Struktura terytorialna kraju jest strukturą zhierarchizowaną. Tworzy ją kilka wyodrębnionych składowych, odpowiadających pięciu poziomom: miejscowemu, lokalnemu, regionalnemu, krajowemu i międzynarodowemu. Struktury terytorialne, odpowiadające tym poziomom, są w trakcie ciągłych zmian. Zmiany te polegają na ich dostosowywaniu do aktualnych sytuacji.

---

⁷ Nie należy łączyć terminu „zrównoważenia” z terminem „równomierny”, co często występuje. Zrównoważona struktura terytorialna (czy przestrzenna), to takie rozmieszczenie potencjału społeczno-gospodarczego, które jest zgodne z wymogami środowiska. Oznacza to często, że jest to rozmieszczenie bardzo nierównomierne.

⁸ Przez co Polska utraciła dwie historyczne dzielnice: Śląsk i Pomorze, spośród pięciu historycznych dzielnic; pozostałe trzy dzielnice historyczne to: Małopolska, Wielkopolska i Mazowsze. Prusy i Podlasie, jako dzielnice, zostały włączone później.

Podsumowanie

Przedstawione zostały wyniki porównania struktur terytorialnych, jak i różnicowań regionalnych Polski i Ukrainy. Porównywania tego typu są przydatne ze względu na możliwość oceny własnych struktur w świetle oceny struktur u sąsiada. Struktury terytorialne obu krajów noszą cechy wysokiego stopnia zgodności. Wynika to z sąsiedztwa obu krajów i z długiej wspólnej historii obu krajów. Stąd ocena struktur terytorialnych i ocena różnicowań regionalnych jest spojrzeniem, które można określić jako poszukujące zgodności, podobieństw niż rozbieżności.

Z porównania struktur terytorialnych Polski i Ukrainy dla trzech poziomów tych struktur: poziomu regionalnego, lokalnego i miejscowego, wynika, że dla dwóch wyższych poziomów, są to struktury do siebie zbliżone. Różnią się jednak na poziomie miejscowym. Wynika to z braku przesądających decyzji o tym jaki ma być w Ukrainie docelowy model rozwiązań dla poziomu miejscowego.

Z przeprowadzonej oceny różnicowań regionalnych dla podstawowych wskaźników, odniesionych do województw i do obwodów, wynika, że różnicowanie regionalne jest w Ukrainie znacznie większe niż w Polsce⁹. Na ocenę tego większego różnicowania wpływa dodatkowy element, dotyczący znacznej różnicy między Polską i Ukrainą w dochodzie narodowym w postaci wytworzonego PKB/1 mieszkańca. Przy średnim mierniku dla obu krajów, różnica między dwoma najbogatszymi regionami z obu krajów, wynosi jak 2:1, różnica między dwoma najbiedniejszymi regionami obu krajów wynosi jak 4,3:1, zaś różnica między najbogatszym a najbiedniejszym regionem w obu krajach wynosi jak 10:1.

Struktury terytorialne są zbliżone jeśli chodzi o cechy strukturalne, natomiast różnią się między sobą na poszczególnych poziomach. Będą one podlegać stopniowym modyfikacjom, które do działania będą dostosowywać te struktury do przyszłych potrzeb. Takim koniecznym działaniem jest potrzeba wprowadzenia w Ukrainie nowego, bardziej dostosowanego do potrzeb, podziału na poziomie miejscowym.

---

⁹ Różnicowanie to jest w Ukrainie dwukrotnie wyższe niż w Polsce.